

IK WIL ECHT LEVEN

Door Frank van Empel en Caro Sicking / Foto's @Tycho Merijn

Haar zelfgeschreven teksten gaan over de gebeurtenissen die haar uit Ethiopië hebben verdreven en over de heimwee naar de geuren van Afrika. In oktober komt de nieuwe cd van Minyeshu Kifle Tedla uit: Dire Dawa. Makkelijker in het gehoor liggend dan haar eerste cd, Meba. Maar ook indringender. Minyeshu vindt het leven niet echt in Europa. Ze wil terug.

MINYESHU

Haar stem verandert per lied. Haar gezicht verandert per foto, nee, zelfs per onderwerp terwijl ze met je praat. 'I am every woman' is een songtekst die Minyeshu niet zou misstaan, maar ze zingt: Wosenku voor Eric, haar man. Ze zingt Ne me quitte pas in Frans en Amhaars, voor haar overleden moeder. Minyeshu zingt Buna over koffie en de prachtige namen van de dorpjes waar de planters wonen. Ze zingt traditionele Ethiopische liederen maar wel met een verstaalslag naar het nu. 'Ik heb een boodschap,' zegt ze.

Zangeres, danseres Minyeshu Kifle Tedla woont met haar man, drummer en producer Eric van de Lest en haar zesjarige dochter Hannah in Woensel boven een lunchroom. Open deuren leiden naar een dakterras. Een dichte deur aan de overkant van dat dakterras verbergt een opname studio. Eric is daar bezig met de arrangementen van Minyeshu's nieuwe cd. Hij wil wel wat laten horen. Een sneakpreview. 'De arrangementen zijn nog niet klaar, hoor,' zegt hij. En Minyeshu moet nog echt zingen. Nu hoor je haar alleen als guidevocal.' De gitaar van Donnie Duvall volgt de zangeres. Hoge tonen van de Ethiopische viool, de Masenqo, vallen hem bij. Het lijkt het geluid van een fluit. Ne me quitte pas in Frans en Amhaars klinkt verlangend en dwingend door de ruimte. Minyeshu: 'Het is voor mijn moeder. Zij is niet mijn biologische moeder, maar wel mijn echte moeder. Zij heeft alles voor me gedaan. Vorig jaar september overleed zij. Toen ik Ethiopië verliet in 1996 dacht ik dat het voor twee weken zou zijn. Zij vond het maar niets dat ik wegging. Ze hilde heel hard. Zij voelde iets. Ik niet. Ze had gelijk. Ik kwam niet meer terug, tot acht jaar later.' De franse tekst is van Jacques Brel. De Amhaarse tekst schreef Minyeshu zelf. 'Daar zit mijn gevoel. Ik heb het lied ook een tweede titel gegeven: Enate fikre. Je zou dat kunnen vertalen als Mijn moeder, mijn lief, maar daarmee doe je het eigenlijk tekort. Als wij enate fikre zeggen, dan gaat dat veel dieper.'

Minyeshu kwam elf jaar geleden naar Europa, België. Tijdens een tournee met het Ethiopisch Nationaal theater bleek dat ze niet terug kon. Die verandering maakte haar tot de artiest die ze nu is. Al haar zelfgeschreven teksten gaan over de gebeurtenissen die haar uit Ethiopië hebben verdreven en over de heimwee naar het land van herkomst. Ze zingt op de cd Meba over de eenzaamheid en de stilte die ze in Europa voelt. Ze denkt dat ze droomt en straks weer wakker wordt tussen de geuren van Ethiopië. Op de nieuwe cd horen we een Tizita, een traditioneel lied over wat was. Minyeshu: 'Mijn tekst begint ook zo. Ik zing aan mijn lief die naar Europa vertrokken is. Ik vraag hem of hij nog weet hoe het was, wij samen. En dan vraag ik: "Waarvoor? Voor wat heb je mij verlaten? Voor een leven wat niet echt is." Ik vind het leven in Europa stil en steriel. Overal zijn regels voor. Alles is keurig netjes.' Ze zit tegenover ons aan de ovale tafel. Geen ingevlochten haren, een bescheiden zwarte bril. Een mooie vrouw, een Europese vrouw, zelfbewust in haar huis in Eindhoven. Maar de laag is dun. 'Waarom ben je weggegaan uit Ethiopië? Je zingt steeds hoe erg je het land en je familie mist.' Er verandert iets in haar gezicht. Een barstje in het zelfbewustzijn. 'Dat is politiek. Ik ben niet politiek. Ik ben puur muzikant. Het is niet leuk om thuis over politiek te praten.' De sfeer verandert. Minyeshu verandert. 'Politieke mensen hebben een andere mentaliteit. Ik kan er niet over praten. Ethiopiërs begrijpen de dingen anders dan Nederlanders.' Eric komt binnen. Hij stelt een vraag over de cd. Hij brengt koffie. Dan verdwijnt hij weer. Minyeshu heeft zichzelf herpakt. Ze herhaalt haar vluchtverhaal, zoals ze dat steeds doet tijdens interviews. Ze vertelt over het machtsmisbruik van regeringsbeamten en soldaten. 'Politieke mensen komen binnen en zetten meteen een streep door je voorstelling. Ook al ben je er twee maanden mee bezig geweest. Al ben je er heel je leven mee bezig geweest. Zij zeggen nee. Terwijl ze niets van muziek weten. Zij maken uit of het Nationaal Theater optreedt, hoe en waar.'

Ze voelt weer de verontwaardiging, maar ook lucht. In dit verhaal voelt ze zich op haar gemak. 'Ik heb de hele wereld rondgereisd met mijn muziek. Dan kies je er toch niet voor om in België te blijven? Het is een klein en moeilijk land. Ik kon niet verder in mijn muziek. Mijn leven veranderde in één klap. Ik vraag me wel eens af: "Waarom? Waarom ik?" Ik ben ook veranderd. Nu ben ik een vreemdeling in allebei de culturen. Het kost me een paar weken om weer Afrikaans te worden als ik daar ben, maar op een gegeven moment voel ik de huid van mijn voorhoofd ontspannen. Loslaten, zeg maar. Dan ben ik weer Afrikaanse, zonder stress en zonder horloge.'

'zonder stress en zonder horloge'

In hetzelfde jaar dat Minyeshu politiek asiel aanvraagde in België, kwam Yeshi naar Nederland. Het kostte Yeshi tien jaren om een status te krijgen. Zij had namelijk een zogenaamd persoonlijk probleem. Om een goed huwelijk te kunnen sluiten voor hun dochter, hadden de ouders van Yeshi haar laten besnijden. Om er zeker van te zijn dat ze maagd bleef tot de huwelijksnacht, is Yeshi ook dichtgenaaid. Twee hele pijnlijke en hele gevaarlijke ingrepen. Toen kwamen er soldaten. Zij trokken zich niets aan van de plannen van Yeshi's ouders en ook niet van haar geschreeuw. Ze verkrachtten haar. Om de beurt. Yeshi is verstoten. Ze kan nooit meer terug naar Ethiopië.

Minyeshu hoort het verhaal over Yeshi handenwringend aan, tranen in haar ogen. 'Waarover zing jij, Minyeshu?' Ze vraagt ons om de pennen weg te leggen. 'Als ik vertel wat er met mij gebeurd is, dan maak ik mezelf onmogelijk. Ik wil terug kunnen naar mijn land. In Ethiopië is veel onduidelijk. Ik laat blijken wat ik vind in mijn teksten. Ik doe het via een omweg, in metaforen. Neem bijvoorbeeld het lied over de wevers, Shammanew. Het is een eerbetoon aan vakmensen die laag op de maatschappelijke ladder staan. Alleen al in Addis Abeba wonen zo'n 60.000 wevers. Zij behoren tot de allerarmsten. Het is niet zomaar een liedje over een Ethiopische traditie. Shammanew gaat over sociale wantoestanden.' Het doet denken aan een passage over een andere groep onderdrukten in The State of Africa van Martin Meredith: de keuterboeren op het platteland. Mannen van de regering lagen in hinderlaag te wachten tot de boeren hun teff (Ethiopisch graan) naar de markt in de kleine plaats Areka in Zuid-Ethiopië hadden gebracht. De oogst was slecht dat jaar (1985) en de boeren hoopten voor het beetje graan dat ze hadden een goede prijs te bedingen. Toen de regeringsmensen al het graan voor een vijfde van de marktprijs opeisten, maakten de boeren amok. Ze schreeuwden, wilden de regeringsfunctionarissen te lijf gaan en begonnen het graan weg te dragen. Op dat moment kwamen de zware jongens van de regering opdruven en de boeren wisten dat ze niet anders konden dan toegeven.

De geschiedenis van Afrika hangt aan elkaar van dergelijk machtsmisbruik. Misbuik van boeren, wevers, vrouwen door een coterie van rijken om de macht-hebber heen. 'Pure maffiapraktijken,' zeggen wij. 'Ja, het is echt maffia,' beaamt Minyeshu.

Zelf teksten en melodiën schrijven, daartoe zette San Graatsma (oprichter van het label Mozaïque Vivant en medewerker van Mixed) Minyeshu aan. Zingen en dansen dat doet ze al vanaf haar 16e. Ze ontwerpt kleding voor haar shows. 'Ik weet dat ik sterk ben en me ontwikkel. Als ik eenmaal op stoom ben, ga ik gewoon door.' Ze lacht weer en de zelfbewuste vrouw is terug. Ze vertelt over de nieuwe cd, genaamd Dire Dawa, naar de plaats in Oost Ethiopië waar ze geboren is. 'Deze cd is toegankelijker dan Meba,' zegt ze. 'De muziek is ook geschikt voor kleinere ruimtes. Meba is echt festivalmuziek. Wat blijft, is dat er gedanst wordt. Bij mij moet altijd gedanst worden. Ook in een theater. Ik vraag mensen gewoon om op te staan en mee te dansen. Vaak zijn ze in het begin even verlegen. Maar uiteindelijk zijn we allemaal gewoon mens en iedereen wil dansen. Iedereen wil het meemaken. Ik lees mijn publiek. Als ze eenmaal genieten, dan willen ze nooit meer stoppen.'